

**รูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ
ในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร**
**The Relationship Patterns of Factors that Affecting the Success of Relapse Prevention
of Substance Addiction Recovery Group in Bangkok**

สมศักดิ์ เพี้ยวงค์
Somsak Piengwong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และ 3) สร้างรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานครกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เสพที่ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ที่มีภูมิสำเนาหรือ อาศัยอยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯ จำนวน 220 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากเห็นด้วยไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม
2. ความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานครโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับเห็นด้วย และรายข้ออยู่ในระดับเห็นด้วยทุกข้อเช่นกัน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากเห็นด้วยไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ ด้านปราบปรามยาเสพติดและการบังคับใช้กฎหมายด้านสร้างพลังสังคมและพลังชุมชนเอาชนะยาเสพติด ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด และด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการ
3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ โดยสามารถพยากรณ์ความสำเร็จได้ร้อยละ 47.72

คำสำคัญ : ความสำเร็จ, การป้องกันการเสพยาเสพติด, การเสพยาเสพติดซ้ำ

ABSTRACT

This research aimed to 1) study opinions about factors affecting the success of relapse prevention of substance addiction recovery group in Bangkok, 2) to study factors affecting the relapse prevention of substance addiction recovery group in Bangkok and 3) to develop the relationship patterns of factors affecting the relapse prevention of substance addiction recovery group in Bangkok. The sample consisted of 485 substance addiction recovery individuals. The data were collected using a rating-scale questionnaire. The collected data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation and for flexing the hypothesis the Regression Analysis was employed.

1. Factors affecting the success of relapse prevention of substance addiction recovery group in Bangkokin overall and in each aspect,were at agreed level. Ordering from the highest to the lowest mean for 3 orders as individuals factor, social factor, and environment factor,

2. The success in relapse prevention of substance addiction recovery group in Bangkok in overall and in each aspect wereat a agreed level. Ordering from the highest to the lowest means for 4 orders; narcotics and laws control, society and community cooperation, and integration management of substance addiction prevention.

3. Factors affecting the success of relapse prevention of substance addiction recovery group in Bangkokwere individual factor, social factor, and environment factor which could predict the success at 47.2 percent

Keywords: success, substance addiction prevention, addiction relapse

บทนำ

ยาเสพติดได้รับการยอมรับว่าเป็นปัญหาสำคัญใน ประเทศไทยมานานหลายร้อยปี ถึงแม้ไม่มีหลักฐานชัดเจนทาง ประวัติศาสตร์ว่า ผิวน้ำเข้ามาในประเทศไทยครั้งแรกตั้งแต่เมื่อใด แต่กฎหมายลักษณะโจร ปี พ.ศ. 1903 ได้กำหนดโทษให้ผู้สูบ ผิวนต้องได้รับโทษตั้งแต่ครั้งสมัยอยุธยา (สันติ จัยสิน และคณะ. 2544 : 2) หลังจากนั้นเป็นต้นมามมองว่าผู้เสพยาเสพติดเป็น อาชญากรสมควรได้รับโทษได้ถูกยึดถือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ยิ่ง ไปกว่านั้นการมีพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2465 พระราชบัญญัติกัญชา พ.ศ. 2486 และพระราชบัญญัติพิษ กระท่อม พ.ศ. 2486 รวมทั้งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 37 ลง วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2501 (มีผลให้การขายและการสูบผิวนเป็น สิ่งผิดกฎหมายนับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2502) เป็นการ ตอกย้ำว่า ผู้ที่มีพฤติกรรมเสพยาเสพติดเป็นอาชญากรทำสิ่งผิด กฎหมายและต้องได้รับโทษ มลทินทางสังคมดังกล่าวไม่ได้ทำให้ ปัญหายาเสพติดหมดไป ตรงกันข้ามจำนวนผู้เสพยาเสพติดกลับ มีจำนวนมากขึ้นและมีการเสพยาเสพติดหลากหลายขึ้น ซึ่ง รัฐบาลต่อ ๆ มาได้ให้ความสำคัญและแก้ไขปัญหามั่วติดยาเสพติด ในหลากหลายรูปแบบและหลายมาตรการ รวมถึงการจัดตั้งสำนักงาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) ขึ้น เพื่อให้ทำหน้าที่อำนวยการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 (มานพ คณะโต และสุชาติ ภัยหลิกลิ. 2548 :13)

จากความเชื่อมโยงระหว่างปัญหายาเสพติดกับ ปัญหาสังคมอื่น ๆ ทั้งในระดับบุคคลจนถึงระดับชาติ ล้วนแต่ก่อให้เกิดความเสียหาย ทำให้หลาย ๆ ฝ่ายหันมาสนใจปัญหานี้ อย่างจริงจังมากขึ้นสถานการณ์ยาเสพติดและการตระหนักถึง ภัยร้ายของยาเสพติด โดยเฉพาะยาบ้ากล่าวได้ว่า อยู่ในความ สนใจของหน่วยงานและกลุ่มคนหลายระดับทั้งภาครัฐและกลุ่ม

ประชาชนทั่วไป การตื่นตระหนกอย่างเป็นรูปธรรมโดยภาครัฐ ภายใต้การนำของรัฐบาล ดร.ทักษิณ ชินวัตร จะเห็นได้จาก การ สัมมนาระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดที่จังหวัด เชียงรายระหว่างวันที่ 10 – 11 มีนาคม 2544 โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อแก้ไขปัญหายา รวมทั้งบำบัดกลุ่มผู้ติดยาเสพติด โดยมองว่ายา เสพติดคือมะเร็งร้ายที่ไม่ใช่จะทำร้ายเฉพาะตัวบุคคลเท่านั้น แต่ ยังทำลายประเทศชาติบ้านเมือง

สถานการณ์เกี่ยวกับยาบ้า หรือกลุ่มผู้ติดยาบ้า เปลี่ยนแปลงแตกต่างไปจากอดีต ในอดีตกลุ่มติดยาบ้ามักเป็น กลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือคนขับรถบรรทุก แต่ปัจจุบันยาบ้าแพร่ ระบาดในกลุ่มเด็กและเยาวชน จนกลุ่มนี้กลายเป็นลูกค้าหรือ ผู้เสพยาบ้ากลุ่มใหญ่ สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ยาบ้าแพร่ระบาดอย่าง รวดเร็ว คือ มีราคาถูกและหาซื้อง่าย ดังจะเห็นได้จากการให้ ข้อมูลของมารดาวัยรุ่นที่ติดยาบ้านคนหนึ่ง ซึ่งอาศัยอยู่ในสลัมแห่ง หนึ่งในกรุงเทพมหานครที่ว่า “เพื่อนบ้านของเธอจำนวนมากเป็น ผู้เสพยาและผู้จำหน่ายยาบ้า เพียงแค่เธอเปิดประตูบ้าน ก็สามารถ ซื้อขายยาบ้าได้” (Karen Emmons. 1999 : 3)

เนื่องจากผู้กระทำความผิดเหล่านี้เป็นผู้ที่กระทำความผิดซ้ำซาก กระทำความผิดเพื่อแสวงหาอิทธิพลและผลประโยชน์ต่าง ๆ จึงยากที่ จะป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมของคนเหล่านี้ได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่ เกี่ยวข้องหลายฝ่ายจึงพยายามที่จะแสวงหาแนวทางในการปรับ เปลี่ยนความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมของคนเหล่านี้ เพื่อมิให้กระทำความผิดซ้ำซากอีก การศึกษาหาแนวทางในการปรับเปลี่ยน ความคิด ความเชื่อฯ ของคนเหล่านี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง ศึกษาหาสาเหตุ หรือปัจจัยที่ส่งผลให้คนเหล่านี้มีพฤติกรรมเช่น นั้นก่อน แล้วจึงค่อยศึกษาหาแนวทางในการปรับเปลี่ยนความ คิด ความเชื่อฯ ตามปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเช่นนั้น

ในช่วงปี พ.ศ. 2555 – 2559 ได้มีการจัดทำแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 -

2559) โดยการจัดทำแผนดังกล่าวยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่มุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และ “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 18)

กรุงเทพมหานคร จัดเป็นพื้นที่เป้าหมายสำคัญซึ่งมีลักษณะพิเศษทั้งในมิติเชิงโครงสร้างของประชากร สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และมีมีความรุนแรงของปัญหาซึ่งมีสัดส่วนสูงกว่าพื้นที่อื่น และเป็นปัญหาเชิงซ้อน 2 ระดับ คือ ระดับล่างเป็นปัญหาของการแพร่ระบาดของกลุ่มผู้เสพ/ผู้ติด กลุ่มผู้ค้าระดับขายส่ง รายย่อย/ขายปลีก และระดับบนเป็นปัญหาของการค้าในระดับเครือข่าย ระดับขายส่งรายใหญ่ เครือข่ายการค้า ยาเสพติดข้ามชาติ เครือข่ายการค้าจากในเรือนจำ และกลุ่มการค้าอิสระจำนวนมากที่ใช้พื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นจุดติดต่อการค้า จุดกระจาย จุดพักเก็บ และจุดผ่านยาเสพติดทั้งในและต่างประเทศ ดังจะเห็นได้จากคดีการพักเก็บยาเสพติดที่ตลาดนัดสวนจตุจักร “มั่ง” เปิดร้านขายกระเป๋าชาวเขา สวนจตุจักร บังหน้า ชุกยาบ้า 1.4 ล้านเม็ด ไอซ์ 8 กิโลกรัม ในปัจจุบัน กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศซึ่งนอกจากจะเป็นแหล่งรวมความเจริญแล้วยังเป็นแหล่งเพาะปัญหาสังคมด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลไปสู่การเกิดปัญหาเสพติด ที่มีสถานการณ์แตกต่างจากพื้นที่ในภูมิภาคอื่นของประเทศ จากสถิติดังกล่าวเป็นสิ่งที่ยืนยันว่าปัญหาเสพติดให้โทษกำลังเป็นปัญหาที่แพร่ระบาดในเด็กและเยาวชนไทย แม้ว่าทุกภาคส่วนจะได้สนใจกำลังในการกวาดล้างป้องกันปราบปรามบำบัดแก้ไขฟื้นฟูแล้วก็ตามแต่ก็ยังพบว่ามีจำนวนเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดไม่ได้มีจำนวนลดลง แต่กลับมีจำนวนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและในท้ายสุดก็เข้าสู่วังวนของการกระทำผิดกฎหมายซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนทั้งทางด้านการศึกษาด้านการประกอบอาชีพด้านครอบครัวและสังคมเป็นต้นนอกจากนี้ภาครัฐต้องสนับสนุนงบประมาณในการบำบัดรักษาแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ด้วยเท่ากับว่าประเทศชาติต้องอยู่ในสภาพที่ได้รับการพัฒนาอย่างล่าช้าไปด้วยการทราบถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติดให้โทษจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญห เพราะหากมีข้อมูลทำให้ทราบถึงปัญหาและสาเหตุที่แท้จริงจะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องวางแผนแก้ไขปัญหได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมทั้งด้านป้องกัน ด้านการปราบปรามและการบำบัดรักษาการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษศึกษากฎหมายนิโทษและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรปราการจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากจังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายด้าน อาชีพ

ด้านประชากร ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนเป็นศูนย์กลางการคมนาคมผู้ค้ายาเสพติดส่วนใหญ่จึงใช้ช่องทางนี้ในการค้ายาเสพติดโดยมีเด็กและเยาวชนเป็นสื่อกลางทั้งในฐานะผู้เสพและจำหน่าย (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2558 : 21)

กรุงเทพมหานครมีทั้งพื้นที่เป็นเขตเมืองและชนบท มีปัญหาการระบาดของยาเสพติด โดยเป็นเส้นทางการขนส่งยาเสพติด เป็นจุดพักและจำหน่ายยาเสพติดเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดพบปัญหายารุ่นจับกลุ่มมั่วสุมใช้ยาเสพติดเมื่อเมายาเสพติดจะแข่งรถจักรยานยนต์กันทำให้เกิดความรำคาญต่อประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนน จังหวัดปทุมธานีได้กำหนดการปฏิบัติการรวมพลังไทยทั้งชาติขจัดยาเสพติดเพื่อลดความรุนแรงของปัญหาเสพติดและมุ่งเน้นเพื่อเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในกลุ่มประชากรโดยดำเนินการจัดตั้งผู้ประสานพลังแผ่นดินขณะนี้มีจำนวน 45,046 คน การจัดตั้งชมรมพลังแผ่นดินในท้องถิ่นที่มีความสมัครใจครบทั้ง 7 อำเภอ การจัดตั้งชุดรักษาความสงบเรียบร้อยครบทุกหมู่บ้าน/ชุมชน โดยมีผู้ประสานพลังแผ่นดินที่เป็นสายลับ จำนวน 1,048 คน การจัดกิจกรรมรวมพลังแผ่นดินเฝ้าระวังปัญหาเสพติด ดำเนินการเชิงรุกในพื้นที่โดยมีการปิดล้อมการตั้งจุดสกัด/จุดตรวจค้นยึดทรัพย์ยึดค้ายาเสพติดผู้ค้าผู้ผลิตมิให้มีการเคลื่อนไหว โดยระดมกำลังจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ฝ่ายบำบัดรักษาเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างใกล้ชิดเป็นการเฝ้าระวังปัญหาอย่างยั่งยืน โดยเพิ่มความเข้มข้นในการตรวจค้นเส้นทางจราจรสายหลักและประสานข้อมูลกับจังหวัดใกล้เคียงเพื่อทราบสถานการณ์ความเคลื่อนไหวการค้ายาเสพติดอย่างใกล้ชิดและเพิ่มความเข้มข้นในการจัดระเบียบสังคม การตรวจสถานบันเทิงสถานบริการ และสถานที่ล่อแหลมต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติดรวมทั้งกระตุ้นและสร้างจิตสำนึกให้ผู้ประสานพลังแผ่นดินและพลังมวลชนต่าง ๆ ร่วมกันแจ้งเบาะแสข้อมูลยาเสพติดเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการช่วยแจ้งเบาะแสดังเจ้าหน้าที่ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2558 : 23)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันการเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานครจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษเป็นอย่างมากทั้งประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามในกลุ่มเสี่ยงและการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูในกลุ่มติด ดังนั้นหากเด็กและเยาวชน ประชาชนทั่วไปได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีแล้วก็น่าเชื่อว่าประเทศชาติก็จะได้รับการพัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้าเช่นกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย ที่มีผลต่อความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อสร้างรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

สมมุติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านบุคคล ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง กับการสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ขอบเขตของการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีปัจจัย 5 ปัจจัย ดังนี้

- 1.1 ปัจจัยด้านบุคคล
- 1.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ
- 1.3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม
- 1.4 ปัจจัยด้านสังคม
- 1.5 ปัจจัยด้านตัวยา

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้เสพที่ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ที่มีภูมิลำเนา หรือ อาศัยอยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯ จำนวน 485 คน (สำนักงานกรุงเทพมหานคร. 2558 : 14)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เสพที่ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ที่มีภูมิลำเนา หรือ อาศัยอยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯ จำนวน 220 คน โดยใช้สูตรการหากลุ่มตัวอย่างของทาร์ ยามาเน่ (Taro Yamane)

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มเจ้าหน้าที่ด้านการบำบัดยาเสพติดในพื้นที่

ที่ผู้ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ที่มีพฤติกรรมเสพยาเสพติดซ้ำ (การเข้ารับการบำบัดฯ ตั้งแต่สองครั้งขึ้นไป) ทั้งในระบบสมัครใจบำบัด ระบบบังคับบำบัด และระบบต้องโทษ ที่มีภูมิลำเนาหรือพักอาศัยอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการสาธารณสุขในพื้นที่ ที่คัดเลือกโดยวิธีเฉพาะเจาะจง จำนวน 10 คน

3. **ขอบเขตด้านพื้นที่** ได้แก่ บุคคลผู้ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่มีพฤติกรรมเสพยาเสพติดซ้ำ (การเข้ารับการบำบัดฯ ตั้งแต่สองครั้งขึ้นไป) ทั้งในระบบสมัครใจ ระบบบังคับบำบัด และระบบต้องโทษ ที่มีภูมิลำเนาหรือพักอาศัยอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

4. **ขอบเขตด้านระยะเวลา** ระหว่างเดือน ตุลาคม 2557 – เมษายน 2558

5. ขอบเขตด้านตัวแปรการวิจัย ดังนี้

5.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีปัจจัย 5 ปัจจัย ดังนี้

- 5.1.1 ปัจจัยด้านบุคคล
- 5.1.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ
- 5.1.3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม
- 5.1.4 ปัจจัยด้านสังคม
- 5.1.5 ปัจจัยด้านตัวยา

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 5 ด้าน ดังนี้

- 5.2.1 ด้านสร้างพลังสังคมและพลังชุมชนเอาชนะยาเสพติด
- 5.2.2 ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด
- 5.2.3 ด้านสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันยาเสพติด
- 5.2.4 ด้านปราบปรามยาเสพติดและการบังคับใช้กฎหมาย
- 5.2.5 ด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำ ของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เสพที่ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ที่มีภูมิลำเนา หรือ

อาศัยอยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯ จำนวน 220 คน โดยใช้สูตรการหากลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามเขตต่าง ๆ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

2. เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 40 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยเสนอไปยังกลุ่มตัวอย่าง เก็บข้อมูลจาก ผู้เสพที่ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ที่มีภูมิลำเนา หรือ อาศัยอยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯ

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 สถิติวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อหาข้อยืนยันตัวแปรของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำ ของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

1. กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้เชี่ยวชาญทางด้านบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานครใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสัมภาษณ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การพรรณนาความ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านพบว่า

1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.90$) และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ ปัจจัยด้านบุคคล ($\bar{x}=3.96$) ปัจจัยด้านสังคม ($\bar{x}=3.92$) และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{x}=3.85$)

1.2 ความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ในพื้นที่กรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.91$) และรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกัน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ ด้านปราบปรามยาเสพติดและการบังคับใช้กฎหมาย ($\bar{x}=3.98$) ด้านสร้างพลังสังคมและพลังชุมชนเอาชนะยาเสพติด ($\bar{x}=3.97$) ด้านการแก้ไขปัญหามัธยมศึกษาและด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการ ($\bar{x}=3.97$)

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยด้านเศรษฐกิจซึ่งปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยดังกล่าวสามารถพยากรณ์ความสำเร็จในการป้องกันได้ ร้อยละ 47.20

3. การสร้างรูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่ามี

3.1 ปัจจัยด้านบุคคล มี 7 แนวทาง

3.2 ปัจจัยด้านสังคม มี 5 แนวทาง

3.3 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ มี 7 แนวทาง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่าเพียง 3 ปัจจัยที่มีผลคือปัจจัยด้านบุคคล (X_1) ปัจจัยด้านสังคม (X_2) และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (X_3)

2. ผลการสร้างรูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่ามี

2.1 ปัจจัยด้านบุคคล มี 7 แนวทาง

2.2 ปัจจัยด้านสังคม มี 5 แนวทาง

2.3 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ มี 7 แนวทาง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมาก

และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับปัญญาวรรณสุทธิ์ (2553 : 212) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปราบปรามยาบ้าของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติดในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปราบปรามยาบ้าของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดปฏิบัติการป้องกันปราบปรามยาเสพติดในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ ศุภเดช จันทะเพ็ง (2554 : 3) ศึกษาวิจัยการศึกษาการนำนโยบายการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติของสถานีตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จของนโยบายการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของตำรวจภูธรจังหวัดชุมพรในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของมงคล ภูริวัฒนกุล (2556 : 121) ได้ศึกษาการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยแห่งความสำเร็จในการนำนโยบายปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติกรณีศึกษาของบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ครั้งนี้ผลการศึกษพบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของการนำนโยบายปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติในกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และธนชน อินทจันทร์ (2556 : 141) ได้ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ระดับการปัจจัยในการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านการบริหาร ด้านสภาพแวดล้อม ด้านสมรรถนะ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านสังคมอยู่ในระดับมาก

1.2 ความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกัน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ ด้านปราบปรามยาเสพติด และการบังคับใช้กฎหมายด้านสร้างพลังสังคมและพลังชุมชนเอาชนะยาเสพติด ด้านการแก้ไขปัญหาผู้เสพยาเสพติดและด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการสอดคล้องกับการวิจัยของมงคล ภูริวัฒนกุล (2556 : 121) ได้ศึกษาการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยแห่งความสำเร็จในการนำนโยบายปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติกรณีศึกษาของบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ผลการศึกษพบว่าความสำเร็จของการนำนโยบายปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติในกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก และธนชน อินทจันทร์ (2556 : 141) ได้ศึกษารูปแบบความ

สัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ผลการวิจัยสรุป ได้ว่าระดับความสำเร็จในการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานครพบว่า ความสำเร็จในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่กรุงเทพมหานครมีค่า $R^2 = 0.472$ สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 47.20 โดยรวมพบว่า มีตัวแปรที่สำคัญที่เข้าสู่สมการตัวแปร คือ ปัจจัยด้านบุคคล (X_1) ปัจจัยด้านสังคม (X_2) และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (X_3) ดังสมการทำนายที่เขียนได้ ดังต่อไปนี้ $Z = 0.376Z_{x1} + 0.326Z_{x2} + 0.138Z_{x3}$ สอดคล้องกับการวิจัยของรณาสุภาพ (2556 : 132) การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายแก้ไขปัญหามกัญชาที่ขึ้นในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (ภาพรวม) ในระดับเห็นด้วยมากค่าเฉลี่ย = 3.78 2) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสามารถอธิบายการผันแปรความสำเร็จได้ร้อยละ 49.1 พิทักษ์ ชูราศรี (2557 : 121) การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดเพชรบุรีไปปฏิบัติการวิจัยพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแห่งความสำเร็จของนโยบายร่วมกันอธิบายการผันแปรความสำเร็จของการนำนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในสถานศึกษาไปปฏิบัติร้อยละ 63

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำของผู้ที่เข้ารับการรักษาในเขตพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายที่ครอบคลุมผู้ติดยาเสพติดซ้ำทั้งหมด
2. ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาการประสานงานระหว่างองค์กรภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

ปัญญาวรรณสุทธิ์. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปราบปรามยาบ้าของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติดในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ ร.ป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) บุรีรัมย์ :

- มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พิทักษ์ชูราศรี (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการนำนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดเพชรบุรีไปปฏิบัติ.วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- มานพ คณะโต และ สุชาติ ภัยหลีกกล้วย. (2548). การประเมินผลกระทบการติดตามดูแลช่วยเหลือและพัฒนาผู้ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพแบบครบวงจรทั้ง3ระบบ ปี2547.ขอนแก่น: เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารเสพติดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น;2547.
- สันติ จัยสินและคณะ. (2544). เทคนิคการเผยแพร่ความรู้เพื่อการป้องกันยาเสพติด. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ประสานมิตร.
- สำนักงานกรุงเทพมหานคร. (2558). ข้อมูลผู้ติดยาเสพติดในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ประสานมิตร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) สำนักงานกฤษฎามนตรี
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์,2554.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ข้อมูลผู้เสพยาเสพติด ปี 2558. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์, 2554.
- ศุภเดช จันทรเพ็ง (2554). การนำนโยบายการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติของสถานีตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- มงคล ภูริวัฒนกุล (2556).ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการนำนโยบายปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติกรณีศึกษา กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) ภูเก็ต : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- ธนชน อินทจันทร์ (2556).รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา.วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) ภูเก็ต : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- รจนาสภาพ. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายแก้ไขปัญหายาการบุกรุกที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานไปปฏิบัติ.วิทยานิพนธ์ ปร.ม.

(รัฐประศาสนศาสตร์) นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

- Karen; etal. (1999). Effects of opillimism, and Trait anxiety on Ambulatory blood Pressure and Mood During Evertdat life.Juornal of PersonalityandSocial Psychology. 76(1); 104-113.